СВОБОДА

LIBERTY

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ И ОРГАНЪ „РУСКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА"

Рôкъ V. | Мт. Кармель, Па. Четвергъ 18-го Листопада 1897. | Число 47.

Календарь.

Листопадъ.

18	Ч.	Павла еписк.
19	П.	Еронима муч., Лазарія
20	С.	СОБОРЪ АРХ. МИХАИЛА
21	Н.	23. ПО СОШ., Онисифора
22	П.	Ераста, Олимпа, Радіона
23	В.	Мины, Виктора, Викента
24	С.	Іоана патр., Нила

РУСИНЫ „ШКАРАЛУПНИКИ".

Въ додатку до „двохъ-трохъ словъ бр. Галичанъ" помѣщеныхъ въ однôмъ зъ попередныхъ чиселъ „Свободы" скажу, що нема бôльшихъ шкаралупниковъ на свѣтѣ якъ мы Русины. — Кождый сидить въ своимъ кутѣ и про себе лишь дбае. Дивуватись, що нема жадной лучности помѣжь Русинами галицкими а американьскими, коли той лучности и близшихъ зносинъ нема навѣть помѣжь самыми галицкими Русинами. Та-жь въ самôй Галичинѣ скаржились недавно Русины Ряшôвскй, що про нихъ нѣхто не дбае, що они вôдъ всѣхъ опущенй, не чують руского слова и т. д. А такихъ „опущеныхъ" Русиновъ на Мазурахъ є повно и то не лишь интеліґентôвъ, але и простого народу. И дивуватись потôмъ, що народъ польщить ся, а ихъ интиліґенты идуть служити чужимъ богамъ, коли нѣхто не стараесь втягнути ихъ въ яку небудь роботу, додати духа та надѣѣ на лѣпшу будучность. — Нашй патріоты сидять собѣ у Львовѣ и патріотствують, сварять ся за „йоры" и „ѣры", та кричать, що мы страхъ угнетенй и бѣднй, а тымчасомъ міліоны руского народа блукае въ темрявѣ, безъ жадной провôдной идеѣ, та надѣѣ на лѣпше. Апатію, оспалôсть и гниль видно всюды, а чому? бо нашй патріоты, нашй вôтцѣ народу не вспѣли дати намъ нѣчого, чимъ бы душу накормити. — Адже-жь цѣла Лемкôвщина Богомъ забута, жадной роботы тамъ нема, а суть и другй такй глухй куты, котрй чимъ скорше розрушати треба. Еслибъ не пок. Драґомановъ, (на споминъ имени котрого нашй рутеньскй патріоты тричи крестять ся) та другй радикалы — булибысьмо и доси знали о угорскихъ Русинахъ стôлько, що о середнôй Африцѣ. Такъ само зносины зъ Украиньскими Русинами дуже мікроскопичнй. Мы Русины американьскй зъ великимъ страхомъ дивимось на те, що въ Галичинѣ дѣе, ся та на роботу тыхъ галицкихъ патріотôвъ, що свѣточами повиннй бути для 30 міліонового руского народу. Тому кличемо до нихъ зъза океану нашимъ слабымъ голосомъ: Бдите, крѣпить ся, та робить роботу, яка припала на вашу долю! Дивить ся на примѣръ другихъ народôвъ, котрй хочь розкиненй, а однакъ старають ся держати купки та дужче напружуйте вашй силы, бо якъ такъ пôйде все дальше, якъ пило доси, то всѣхъ насъ чорты возьмуть и помину но насъ не зôстане.

Бзъ.

HURRAH!

100 ЧЛЕНÔВЪ ВЪ ОДНÔМЪ МѢСЯЦИ ПРИСТУПИЛО ДО „СОЮЗА".

Перешло 3.000 долярôвъ готового гроша въ касѣ.

Чи чули вы коли таке добрй люде, а особливо вы члены „Союза"? Цѣлыхъ 100 членôвъ приступило въ однôмъ мѣсяци до „Союза"! Бôльше якъ $3000 готôвки въ касѣ! Ой-ой-ой! Тажь то, не причкомъ кажучи, такъ якъ бы въ краю цѣла одна „ґмѣна" тыхъ 100 люда. А що то за хлопцѣ? Самй якъ золото, кажуть здорови якъ орѣхи — а Русины якъ скала! И певно що добрй Русины, бо инакше не присталибъ до нашого „Союза."

Або тыхъ 3000 долярôвъ! Я анѣ спати не мôгъ якъ про се довѣдавъ ся. Бо то знаете грошѣ не абы якй, я, бôгме, ще въ житю тôлько не видѣвъ. Тай порахувати не знаю чи бы потрафивъ, але знаю, що то дуже велика сума. Якъ бы такъ примѣромъ тото обернувъ на кермешь, то думаю, що въ цѣлôмъ селѣ не булобъ и одного порядного чоловѣка що не лежавъ бы пôдъ лавовъ... А можебъ еще и до заранн дещо на днѣ зôстало. Але тй грошѣ не на кермешь кажуть, але на посмертну пôдпору. Отъ примѣромъ вмре чоловяга а бабу-дѣти зôставить, або знов вмре жена — то и дадуть зъ того. На, кажуть будешь мати зъ чого себе и дѣти годувати або до краю выйти — а хлопови дають знов щобъ мавъ за що другій разъ оженитись. Оно и такъ добре — я противъ того ничь не маю. Ала маю противъ того, що дуже є такихъ людей, ба и моихъ краянôвъ, що до Союза не належать. Дусить въ куфрику тй грошѣ дусить а забеспечити ся на выпадокъ не хоче. А иншій то знов волить пропити тыхъ 50 центôвъ якъ на таку рѣчь дати. Я, що правда, що до піятики то тако-жь не такій, щобы за себе выпявъ и зъ порядным чоловѣкомъ ся забавлю — але-жь бо треба все голову на карку мати. Где знаешь що треба и що то на твое добре — то дай, бо инти не зашпаруешь нѣчого — а еще втратишь. Я тôлько зъ мого хлопского розуму такъ знаю, що до Союза записати ся варта. Бо выплачують ретельно, гумбуку жадного нема, словомъ все є all right. Але теперь порахуймо собѣ що выплачують? $500 за хлопа, а $250 за жену то вже $750 не рахуючи другои запомоги.

И то за що? За тыхъ мизерныхъ 50 центôвъ на мѣсяць. Я собѣ рахувавъ разъ якъ бы то було якъ бы я тыхъ 50 центôвъ не посылавъ до „Союза", але шпарувавъ ихъ собѣ самъ якъ бы то я на нихъ вышовъ. И знаете якъ? Заразъ вамъ скажу. За рôкъ зашпарувавъ бы я 12 разы по 50 центôвъ, т. є. 6 долярôвъ. Щобы зашпарувати 500 дол. вôдкладати по 50 центôвъ на мѣсяць, то мусѣвъ бы я ихъ складати 83 лѣтъ и 4 мѣсяцѣ. А де-жь я буду живъ такъ довго? А зрештовь неразъ чоловѣкъ вôдложить центы до куфрика, тай назадъ потôмъ выйме, а якъ дасть до „Союза", то вже нѣ. Зрештовь я говоривъ тôлько о 500 дол. а дежь тыхъ $250, котрй достану за жену — т. є. разомъ $750 — га! Щобы знов тыхъ $250 зложити, шпаруючи по 50 центôвъ на мѣсяць, то треба-бъ менѣ ихъ складати знов черезъ 41 и пôвъ року. Значить я бы мусѣвъ жити еще 124 лѣтъ (а вже теперь маю трийцять кôлька) щобы зашпарувати, тото що „Союзъ" дае въ каждôмъ разѣ и то лишь за 50 центôвъ на мѣсяць. А порахуйте тото, що „Союзъ" дае за очи, руки, ноги, або въ разѣ неспособности до працѣ — то где тогды будете? Я си такъ мѣркую, що чоловѣкъ бодай 150 лѣтъ мавъ бы жити, щобы шпаруючи по 50 цнт. на мѣсяць зложивъ тотй грошѣ (и зъ куфрика назадъ не вытягъ), що „Союзъ" дае своимъ членамъ.

Розмѣркувавши и розрахувавши собѣ то все добре (бо я такъ на глупо грошѣ не скорый давати) я заразъ вступивъ до „Союза", ба и жену записавъ, а о пару мѣсяцѣвъ, якъ буде мôй бойсъ мати 16 лѣтъ и его еще запишу. Най каса росте, най Русь процвѣтае, а каса „Союза" най тôлько грошей мае, що самъ цѣсаръ Францѣшокъ. — Того я хочу и длятого всѣмъ раджу, щобы до „Союза" приставали, бо то не є жаденъ гумбуґъ, анѣ жадне циганьство, але слушна и для кождого зъ насъ добра рѣчь.

А теперь не можу ся надивувати, що тй люде си мѣркують, що они до насъ не хотять приставати, але не належать нѣгде, або до польскихъ и словеньскихъ спôлкôвъ. Встыдъ и ганьба на такихъ. Встыдъ, що Русинами ся зовуть! А мы братя Русины свое тримаймо, а хто до „Союза" еще не належить, най по пейдѣ пôшле касіерови грошѣ.

Ґудъ бай! до звиданя.

ЧЛЕНЪ „СОЮЗА".

О КОНСТИТУЦІИ СПОЛУЧ. ДЕРЖАВЪ АМЕРИКИ.

(Дальше).

Въ часѣ такого сильного зворушеня всѣ кольонии выдали великихъ горожанъ; они задля высокого замилованя до свободы, політичнои вôдрубности, пошанованя правъ людскихъ, задля любви ближнього и посвяченя ся для справы загальнои высказали богато глубокихъ мыслей и перепровадили ихъ въ чинъ для добра загального. Имена тыхъ горожанъ суть безсмертни въ подѣяхъ людскости, а слова ихъ и дѣла по нынѣшный день суть примѣромъ и вказôвкою для кождого годного горожанина того краю.

Patrick Henry, Hancock, Samuel Adams, John Adams B. Franklin, T. Jefferson, Lay, братя Morrison, Madison, Hamilton, R. Sherman, R. Livingston, James Otis, и S. Washington, — то тй горожане, котрй всѣ разомъ и кождый зъ осôбна причинили ся до независимости и вкрѣпленя Сполуч. Держ.

Джемсъ Отісъ, адвокатъ и Петрікъ Генрі, фермеръ, перші заперечили право метрополіи до заряду справами кольонии и допровадили, що всполный для всѣхъ конгресъ вôдбувъ ся въ Ню Йорку 1765 року.

Т. Джеферзонъ, Джанъ Адамсъ, П. Генрі, Р. Ливинґстонъ и Шерманъ причинили ся найбôльше до оголошэня независимости и достычный актъ уложили. Гемильтонъ внѣсъ першій проектъ сталои федераціи р. 1783 а Вашинґтонъ поперъ его. Вашинґтона за его великй заслуги вôдданй красвй пôдчасъ войны о независимость, якъ такожь за его свѣтлй рады и чесноты горожаньскй, названо батькомъ того краю.

13 первѣсныхъ колоній маючихъ цѣлкомъ вôдминнй або часть навѣть суперечнй интереса, неразъ лучили ся довго ще передъ вызволенемъ ся вôдъ Англіи до всполнои роботы для свого безпеченьства або охороны своихъ правъ.

Вже р. 1643 вôдбувъ ся першій зъѣздъ делеґатôвъ всѣхъ кольоній. Коли опôсля король Индіяновъ Филипъ получивъ 6 поколѣнь въ едно и выповѣвъ войну заглады кольоніямъ, злучились всѣ разомъ и всполно боролись въ оборонѣ свого имени; наконецъ въ войнѣ зъ Канадою р. 1773 злученй побѣдили въ користь метрополіи. Завсѣгды, коли поодинокй кольоніи мало непорозуминне зъ метрополією, всѣ разомъ ставали до опору скликуючи въ кождôй потребѣ конгресъ. Першій такій конгресъ вôдбувъ ся въ Ню Йорку р. 1765 а р. 1772 выбрано сталый всполный комітетъ кореспонденційный. Въ роцѣ 1774 зôбравъ ся конгресъ въ Филадельфии, вонъ ухваливъ независимость и провѣдивъ вôйну о вызволене.

Зъ сказаного бачимо, що всѣ первѣснй кольонии мали цѣлковитый саморядъ и свободу політичну, а декотрй зъ нихъ найлиберальнѣйшу конституцію въ хвили, коли р. 1787 приступлено до нарадъ надъ створенемъ союза або федераціи державъ.

III.

Конституція „федераціи Сполуч. Даржавъ", уложена комітетомъ, зôстала принята на всполнôй конвенціи дня 17. Вересня 1787 р. — значить 12 лѣтъ по оголошеню независимости. Кож-

(Продовженє на другôй сторонѣ.)

ОБРАЗКИ ЗЪ АМЕРИКИ.

VI.

ТРАМПЪ.

Трампъ, по нашому волоцюга, се особлившій американьскій типъ, цвѣтка тутешныхъ вôдносинъ, котрый мае свои характеристичнй признаки зовсѣмъ вôдмѣннй вôдъ его европейскихъ товаришѣвъ. Вôдважнѣйшій вôнъ вôдъ нѣмецкого волоцюги, безчельнѣйшій вôдъ россійского бродяги, а думнѣйшій и хиба лѣнившій вôдъ италійского лязарона, вôдзначае ся американьскій трампъ спрытомъ, вытревалостію, вôдразою до працѣ, вôдвагою, а въ высокôмъ степени легковаженьемъ свое жите.

Суспôльнй вôдносины вытворили трампа. Коли давными часами хлѣба и грошей було въ Америцѣ доволѣ, зарôбки легкй и користнй, кочôвниче жите безъ завтра, безъ лôжка, теплои поживы и одѣня не манило нѣкого. Ажь коли чимъ разъ бôльшій наплывъ робôтникôвъ до мѣстъ вытворювавъ конкуренцію, коли фабричный промыслъ наслѣдкомъ шаленои шпекуляціи и надпродукціи дôставъ по лобѣ, чимало людей лишило ся безъ зарôбку, а не маючи заощадженого гроша, пущали ся пѣхотою въ дорогу, гадаючи, що въ иншихъ мѣстахъ и околицяхъ знайдуть такъ горячо бажану працю и зарôбокъ. Пôдчасъ такои вандрôвки навчили ся чѣпяти товаровыхъ потяговъ, щобъ въ той способъ улегчити собѣ маршѣ въ родѣ безплатного пасажира, призвычаювали жолудокъ до якои небудь стравы, вдоволяючись овочами и польными продуктами, котрыхъ набирали впрость въ полю, тѣло навыкло до вôдпочинку на голôй земли въ полю або лѣсѣ, по просту поволи творивъ ся типовый трампъ. Коли такій чоловѣкъ безъ роботы приволѣкъ ся до иншого мѣста, знайшовъ тамъ той самый станъ: надмѣръ робôтникôвъ и бракъ працѣ, то-жь пущавъ ся въ дальшу дорогу вже зъ легшимъ серцемъ, бо вмѣвъ собѣ зарадити, а такъ мандруючи зъ мѣста до мѣста забувавъ на власну цѣль своеи мандрôвки и принявъ средство за цѣль. Розволочившись початкуючій трампъ ставъ собѣ злюбовати те кочѣвниче жите безъ журбы и безъ завтра, вже не шукавъ за працею, а противо оминавъ великй мѣста, бо знавъ, що жде его тамъ нужда и голодъ, пôдчасъ коли серед цвитучихъ пôль, богатыхъ фармъ и овочевыхъ лѣсôвъ мавъ чимъ пожвити ся и бувъ вôльный передъ переслѣдуванемъ поліціи. Въ Европѣ жандармерія слѣдить за волоцюгами, арештуе ихъ и вôдсылае „шупасомъ" до мѣсця ихъ приналежности, ту въ свобôднôй краинѣ нема жандармôвъ, ту трампъ свобôдный якъ птахъ, то-жь коли вôдносины чимъ разъ погôршали ся, число трампôвъ бôльшало и стали ся одною зъ египетскихъ язвъ Сполученыхъ Державъ. Мало вже нынѣ въ Америцѣ такихъ трампôвъ, щобъ осôбнякомъ ходили, бо дôйшли до того мудрого перекопаня, що въ едности сила и тому лучили ся въ громады, бушуючи по безмежныхъ просторахъ. Нынѣшный трампъ не вдоволяе ся вже спокôйнымъ волоцютвомъ, ставъ вôнъ уже вôдважнѣйшимъ и мудрѣйшимъ и ставляе суспôльности вызшй жаданя. Рѣдко котрый вытягае руку о лôжку стравы у ворôтъ фармера, а краде або насильно вымушуе на нѣмъ чого потребуе. Вже не крадькома всмыкне ся нынѣшный трампъ на товаровый потягъ, але зъ револьверомъ въ руцѣ зневолюе ватага трампôвъ желѣзничу прислугу до безплатного перевозу, нападуе подорожныхъ, часто рабуе, взагалѣ не перебирае въ средствахъ.

Коли нынѣ запукати до ворôтъ безлюдной фармы, въ котрôй давнѣйшими часами напоѣли и накормили втомленого подорожного, то передовсѣмъ сяжнистй собаки заскалять до него зубами, а зъ вôкна фармы вкаже ся цѣвка стрѣльбы — на такій привѣтъ кождый бере ноги за поясъ. Супротивъ великои чисельности трампôвъ власть стае ся безсильною, въ де-котрыхъ повѣтахъ, въ котрыхъ сеся язва надто доскулюе, мешканцѣ лучать ся, уряджують нагôнку за волоцюгами приставляють ихъ до вязниць и т. д.

Та що-жь собѣ робить трампъ зъ вязницѣ? Вѣчно не можуть его тамъ держати, а за кôлька недѣль вôдпочивше и опôсля зô свѣжою силою, выпущеный на волю дальше трампуе. Надто повѣтовй судіѣ не дуже радо вôдсылають трампôвъ до вязницѣ, бо по поводу нихъ взмагають ся кошта для повѣту, котрого каса частогусто не выстарчае на такй выдатки. Въ иншихъ повѣтахъ хватають ся иншого скуточнѣйшого средства: арештованого трампа заставляють за тяжку роботу, приказуючи ему працювати при публичныхъ дорогахъ, при копаню ровôвъ, въ камѣньоломахъ и т. д., а понеже правдивый трампъ (a genine tramp) розволоченый, лякае ся працѣ мовь огню, тожь уникае на будуче тыхъ повѣтôвъ и хочь бы ему прійшло наложити кôлькасотъ миль дороги обходить навколо него зъ великою пошаною. Коли знов зближаесь зима, а въ полю ждала бы трампа неминуча смерть зъ голоду або зимна, трампъ вертае до великихъ мѣстъ на зимôвку. Зимуе въ розличнй лады, або просить о милостиню по улицяхъ, або пущае ся на дрѣбнй крадѣжѣ, а найщасливѣйшій тогды, коли его за жебранину або за яку дрѣбну провину всадять на кôлька мѣсяцѣвъ до Ивановои хаты. Тогды забеспечена для него зима.

Зъ тыхъ то трампôвъ кôлька лѣтъ тому якійсь Кокси сформувавъ армію складаючу ся зъ кôлькадесять тысячь и провадивъ еѣ зъ заходу, до Вашинґтону, щобъ наочно показати сенаторамъ нужду и число волокитôвъ-обôрванцѣвъ, але ту вмѣсто зарадити злому; розганяли поліцією галастру, котра мовь шаранча розпорошились по всхôдныхъ станахъ. — Тогды то и польскій оденъ волоцюга позбиравъ сотки польскихъ трампôвъ и провадивъ ихъ до Вашинґтону, але довѣвъ ихъ лишь до Cleveland, де розсыпались.

Нынѣ есть вже и рускихъ трампôвъ досыть, котрй въ нѣчôмъ не повстыдають ся передъ товаришами другихъ народностей.

Бузько.

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
Weekly Paper.

The only Russian political Newspaper published in this Country; circulating in all parts of the United States and Canada, wherever the Russian language is spoken.

Published every Thursday at Mt. CARMEL, PA. by the „SVOBODA“ Publishing Co.

ADVERTISING RATES:

One inch per annum...$ 20.00
„ „ Six months 12.00
„ „ three „ 7.00

All comunications should be addressed to:

„Svoboda“
Mt. CARMEL, PA.
P. O. Box 13.

Предплата рôчна 2.00
До старого краю........ 3.00

Всѣ дописи и грошѣ просимъ высылати пôдъ адресу:
To „SVOBODA“
P. O. Box 13. — Mt. CARMEL, PA.

НАША ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ ЩО ТЫЖДНЯ ВЪ ЧЕТВЕРЪ.

Entered the post office at Mt. Carmel, Pa. as second class mail matter.

(Продовжене зо стороны пер шои)

да держава зъ осôбна голосовала надъ принятіемъ конституціи и всѣ 13 державъ бôльшостію голосôвъ приняли ю и приступили до федераціи. Имена тыхъ 13 державъ суть: New Hampshire, Massashusets, Rhode Island, Connecticut, New York, New Jersey, Pennsylvania, Delaware, Maryland, Virginia, North Carolina, South Carolina, Georgia.

Конституція та складалась початково лишь зъ 7 артикулôвъ, але вже на першôмъ засѣданю конгресъ Спол. Держ. отворено дня 4 марта 1789 въ Ню Йорку, внесено на жадане богато державъ внесеня для поправокъ, въ котрыхъ тй державы застерѣгали собѣ головно свою независимôсть. Ухвалено дванайцять новыхъ артикулôвъ, зъ котрыхъ десять конгресъ подавъ пôдъ голосоване державъ, а р. 1791 оголосивъ яко найвысшй права краю. Пôзнѣйше додано ще 5 артикулôвъ и въ такôй формѣ позôстае она до нынѣшного дня.

Помимо рôжнородныхъ условій и формъ державныхъ майже по всѣхъ кольоніяхъ поселенцѣ, яко горожане англійски, оцѣнюючи институціи своего краю, вôдъ самого початку запровадили организаціи политичнй на взôръ парляменту англійского.

Першою институціею була палата представителѣвъ, складаюча ся зъ плянтаторôвъ; на взôръ палаты высшои выбирано раду, а представителемъ власти начальнои бувъ ґубернаторъ. Въ кольоніяхъ коронныхъ назначавъ его король, въ концесійныхъ властитель кольоніи, а въ кольоніяхъ, котрй повстали на пôдставѣ наданя компаніямъ торговельнымъ, репрезентація народна.

Организація политична република зъ президентомъ, сенатомъ и палатою послôвъ була лишь вôдбиткою организаціи англійскои зъ королемъ, льордами и палатою громадъ.

Вымѣръ справедливости позôстававъ вôдъ самого початку въ рукахъ горожанъ. Судôвництво криминальне а въ части и цивильне въ кольоніяхъ, на взорець права англійского, було привилейомъ горожанъ. Бути судженымъ черезъ рôвныхъ собѣ горожанъ и лишь въ наслѣдокъ обжалованя, внесеного черезъ тыхъ-же спôвгорожанъ, було вôдъ давна правомъ англичанина, котре кольоніи зъ гордостію запровадили.

Богато пôвничныхъ державъ, а зъ осередковыхъ особенно Пенсильванія, мали вже готовый устрôй державный въ духу уложенои конституціи, прото задержала свôй давнѣйшій устрôй довго безъ змѣны. Иншй знову державы, особливо полудневй, пристосовувались поволи до одного взôрця пôсля конституціи федераційнои. Конституція та есть днесь не лишь формою организаціи политичнои уніи всѣхъ державъ, але заразомъ кождои державы зъ осôбна.

Ще р. 1787 ухвалено, щобы обшаръ незмѣрнои просторони на заходѣ узнати власностію Сполуч. Державъ и подѣлити ихъ на територіи. Заряджуванй правивельсвомъ унійнымъ територія вôдповѣдно до поселеня и пôднесенои продукціи ставались вôдрубными державами, котрыхъ по прнятію конституціи принимано до федераціи — уніи. Въ такій спосôбъ унія взросла зъ 13 первѣсныхъ до 45 вôдрубныхъ державъ и посѣдане ще кôлька територій. Послѣдне територіюмъ, узнане державою 1895 р., було Utah.

Видѣлисьмо, що замиловане до свободы и организаціи политичнй принесли зъ собою першй кольоністы зъ Англіи. Институціи политичнй и цивильнй тои державы були тогдѣ высоко розвиненй. Але свобода политична тамъ до нынѣшного дня не есть свободою чистои натуры, даною людямъ одною мѣрою для всѣхъ. Свобода тамъ есть штучнымъ привилейомъ. Наколи одинъ станъ посѣдае цѣлковиту свободу политичну и привилеѣ — другій менше, а третій не мае зовсѣмъ жадныхъ правъ.

Вже пôдъ конець минувшого вѣку зачали лучити разомъ понятія свободы и рôвности, однакъ нѣгде не зôстали они здѣйсненй. Противно. Въ Европѣ якъ було, такъ есть и до днесь; де есть свобода политична, тамъ бракуе цѣлковито або по части рôвности, а знову въ державахъ абсолютныхъ, деспотичныхъ нема свободы политичнои, але есть бôльша рôвнôсть. Тамъ всѣ рôжницѣ станôвъ незамѣннй передъ неограниченою властію тирана.

Американцѣ першй розвинули свободу политичну и цивильну, властиву природнымъ правамъ чоловѣка, и рôвность всѣхъ.

Зложили ся на се первѣснй условія, ихъ бытъ въ новôмъ свѣтѣ, дозрѣлôсть ихъ политична и вѣра, оперта на христіяньскôй рôвности.

Лишь рôвнôсть маеткова и правъ политичныхъ може дати правдиву свободу. Захитана рôвновага тыхъ двохъ чинникôвъ выходить завсѣгды въ користь упривилійованыхъ и богатшихъ, коштомъ слабшихъ. Прибувшй сюды кольоністы не знайшли ничь готового. Людность мѣсцева, дѣти природы неоселенй Индіяне не дозволяли накинути на себе ярмо або прикути до працѣ. Волѣли уступити и згинути, якъ запродати свою свободу. Кольоністы прото на вступѣ, безъ взгляду на свое затруднене обо похождене, лишенй були власныхъ силъ. Власною працею могли лишь добувати богацтва землѣ. Мѣстъ не було зовсѣмъ або взростали дуже поволи; людность цѣла працювала коло ролѣ и боролась стôйно зъ трудностями въ дѣвичихъ условіяхъ. Жите таке зродило въ нихъ почуте силъ власныхъ, а независимôсть и рôвнôсть права рôвнала всѣхъ и була одинокою мѣркою вартости и хосенности суспôльнои.

Для того до нынѣшного дня ту таке пошановане для працѣ. Жадныхъ привилеѣвъ, жаднои переваги не було одныхъ надъ другими. Церкви диссиденцкй пôдтримовали въ своихъ уряженяхъ свободу и рôвнôсть христіяньску всѣхъ. Если додамо до того высоко розвинене въ поселенцѣвъ понимане правъ горожаньскихъ — то зрозумѣемо, въ якій спосôбъ Американцѣ зъумѣли получити свободу и рôвнôсть.

Пôдвалины и понятія рôвности и свободы политичнои приняли ся ту такъ совершенно, що коли днесь зъ причины скорого розвою промыслу рôвновага економична захитана а богацтва краю спочиваютъ въ рукахъ кôлькохъ зо шкодою загалу, почуте права рôвности и свободы особистос видно всюды, обурюе покривдженыхъ. Чуване въ найвысшôй степени розбуджене, борба кипить въ всѣхъ хвиляхъ житя, прямуючи до рôвности.

До днесь миліонеръ американьскій не смѣе накидувати ся своѣй суспôльности зъ своимъ богацтвомъ и добромъ, котре бы его замѣтно рôжнило вôдъ другихъ. Захованє ся его въ стосункахъ житевыхъ не може бути вôдмѣнне; вôнъ есть вампиръ высисаючій засобы суспôльнй за помочію капиталу, щобъ тамъ, за моремъ, дати волю своѣй фантазіи и насытити свою думу.

Пôдставою свободы политичнои, горожаньскои и рôвности суть институціи принятй вôдъ давна всѣми державами, котрй суть и до днесь основою вспôльного устрою державного.

Институціи тй, котрй треба докладно пôзнати, суть: 1) саморядъ, 2) вôддѣлене церкви вôдъ державы, 3) школы публичнй, 4) войско, 5) свобода прасы.

(Конець буде)

ВѢСТИ ЗЪ БРАЗИЛІИ.

Голосъ правды зъ за моря до селянъ въ старôмъ краю.

Подаемо до вѣдомости нашимъ селянамъ въ старôмъ краю, що до бразилійского стану Парана, С. Катерина и Ріо Гранде, де осѣли давнѣйше Русины зъ Галичины, теперь не пріймають вже нѣкого. Навѣть тыхъ, що ѣдуть власнымъ коштомъ не хотять пріймати, бо за-для браку грошей перестала держава Параны зовсѣмъ кольонізовати свои лѣсы. Въ рокахъ 1894 до 1896, коли то ще за дармо везли туды, приѣхало такъ богато людей до Параны, що ихъ всѣхъ не могли примѣстити на кольоніяхъ (на грунтѣ). Ще доси сто нашихъ родинъ, котрй приѣхали ще на коштъ Параны въ р. 1896 — не дôстали грунту и чекають примираючи зъ голоду, бо о зарôбки тяжко. Де якй зъ нихъ роблять коло будовы желѣзницѣ, де-якй розбрелись по Паранѣ за жебранымъ хлѣбомъ, а хто мавъ ще свои грошѣ повернувъ назадъ до Галичины. Лише тй, що приѣхали до Параны на коштъ державы въ р. 1894 и 1895 и зъ початку 1896 р. дôстали ще по 40 морґôвъ лѣса и лихй зарôбки коло гостинцѣвъ на кольоніи, щобы мали що ѣсти до свого хлѣба. Они дуже гôрко бѣдували, ало теперь по трохъ рокахъ тй зъ нихъ, котрй въ краю були бѣднѣйшй отже мали бôльше гарту и надѣѣ на лѣпше, тй перебѣдували найгôршй початки и вже мають хоть кавалокъ свого власного хлѣба. Тй що мали ся въ дома незгôрше, тй не потрафили такъ тяжко бѣдувати, розпили ся и зôйшли на жебракôвъ. Имъ все стояло передъ очима ихъ давне господарство, котре они за пôвъ дармо продали, а теперь такого господарства хиба за 10 лѣтъ тяжкои працѣ въ дѣвичихъ лѣсахъ и то крокъ за крокомъ доробляти ся мусять.

Тй нашй люде, що достали були грунтъ и взяли ся пильно до працѣ, теперь збудовали церковь, школу; мають читальню. Зъ нихъ щось буде колись; хоть ве[illegible] богачами не будуть. Ихъ є ту 20.000 душъ. — Але тй, що приѣхали вже тогды, якъ грунтъ перестали давати, зъ тыхъ будуть лишь робôтники або жебраки. Теперь навѣть не впускають вже до Параны такихъ, що не мають богато грошей зъ собою, абы собѣ самй купили грунтъ и завели господарство.

Нашй-жь люде не вѣрять и ѣдуть. Въ жовтни с. р. завернули вже зъ самои Бразиліи 135 хлопôвъ галицкихъ, котрй хотѣли дôстатись до Параны, але ихъ Парана не пріймила, бо вже нѣкого не пріймае бôльше.

Тымчасомъ держава бразилійска Санъ Павльо (S. Pawlo) зъ горячимъ климатомъ, заключила умову о доставу 60.000 робôтникôвъ для дѣдичѣвъ до ихъ ланôвъ кавы и бавовны. Межи тыми робôтниками мають бути и Галичане 10.000. — Тому остерѣгаемо щиро нашихъ людей, абы туды не ѣхали, бо тамъ въ С. Павльо анѣ въ Мінасъ Жераесъ нѣколи не давали и не будуть давати грунтôвъ. Тамъ беруть лише на робôтникôвъ, затягають до безлюдныхъ околиць на правдивыхъ невольникôвъ. Тамъ пануе сто разъ горша панщина якъ у насъ була колись. Воздухъ тамъ не такій якъ въ Паранѣ, але дуже горячій и нездоровый. Тамъ пануе хороба — жовта фебра. Зъ тои неволѣ дуже тяжко утечи, бо застрѣлить дозорець-муринъ; а хто поѣде туды зъ жѣнкою и дѣтьми, то нѣколи не втече.... Аґенты дурять, що дôстане тамъ грунтъ, буде дякомъ, ржондцою и т. д. абы лишь звабити до свого пана на плянтаціи, а по тому вже всьо пропало. — Тамъ церкви нема, анѣ цминтаря, анѣ селъ.

Хто бы навѣть якимъ чудомъ вôдти утѣкъ и доставъ ся до Параны то и тамъ теперь нѣчого не скористає, бо хоть тамъ воздухъ добрый, але теперь вже не пріймають на кольоніи...

Прото не дайтесь люде добрй звести до неволѣ панôвъ бразилійскихъ, не йдѣть туды на погибель. А если бы хто, не дай Боже, насъ не слухавъ и такой давъ ся задурити аґентамъ и поѣхавъ до С. Павльо або до иншого плянтаційного стану, то бодай най ѣде на пробу самъ безъ жѣнки и дѣтей, нехай самъ спробує того пекла и буде мôгъ легше вôдти втѣчи.

Отже люде ще разъ кличемо: Парана зъ грунтами заперта, а васъ хотять затягати на невôльникôвъ до горячихъ сторонъ Бразиліи т. е. до С. Павло, Мінасъ Жераесъ и т. д!!

Чей сей щирый голосъ вашихъ рôдныхъ братôвъ изъ за океану дôйде до вашихъ ушей и сердець и завчасу запобѣжить знищеню тысячей нашихъ рускихъ селянъ. Присягаемо вамъ на всьо що святе, що щиру правду кажемо.

РУСИНЫ ИЗЪ ЗА ОКЕАНУ.

ВЪ СВѢТЪ ЗА ОЧИ!

I.

Раннй зорѣ середъ неба мерехтѣли,
Якъ лебедѣ тиху воду сколотили.

Не лебедѣ злопотѣли крилоньками:
Выходили бѣднй люде зъ дѣтоньками.

У незнану выбирались сторононьку,
Покидали свою рôдну родиноньку.

Покидали рôднй хаты безъ опѣки,
Вандрували за далекй горы рѣки.

„Може рѣчку глубокую переплынемъ,
А у рôднôй сторонцѣ марне згинемъ.

„Ой чужая стороонька, чужй люде,
Та вже гôрше на всѣмъ свѣтѣ намъ не буде!

„Ой далека сторононька и незнана,
А у рôднôй що заробишь, все для пана.

„Опадають чорнй руки вôдъ роботы,
Марне гинуть нашй дѣти по пôдъ плоты.

„Та не жаль намъ працювати, гарувати,
Абы пальцѣвъ изъ голоду не глодати!“

II.

Закувала зазуленька у городѣ;
Ой прощала мати сына на вôдходѣ.

„Не жури ся, не вбивай ся, рôдна мати.
Не дамъ тобѣ старесенькôй загибати.

„Ой буду я заробляти грошѣ бѣлй,
Буду тобѣ посылати що недѣлѣ.

„Та хоть руки попôдходять мозолями,
Буду знати: що зароблю, все для мамы.“

III.

Ой на дубѣ воркотѣли голубята;
Выходили до сходъ сонця сиротята.

Хилкомъ, нишкомъ черезъ лозы и яруги
Утѣкали изъ паньскои изъ заслуги.

Забирали всѣ достатки о пôвночи:
Робучіи добрй руки, чорнй очи,

Заробили богачеви повнй скринѣ,
А втѣкали въ полотнянôй киндячинѣ.

„Подиви ся, мôй миленькій, берегами,
Чи не женуть окомоны та за нами?“

„Женуть, женуть, моя мила, два шандарѣ:
Не дадуть намъ молоденькимъ жити въ парѣ!“

Стали они по тôмъ боцѣ за водою:
„Вже теперь насъ не розлучать изъ собою!“

IV.

Вôдлѣтали всѣ ластôвки рядочками,
Та кликали ластивочку: „Лети зъ нами!“

„Ой якъ менѣ летѣтоньки ажь за море,
Коли одно ластôвятко въ мене хоре?“

„Якъ ты свого ластôвятка не покинешь,
Мы полетимъ у вырeѣ, а ты згинешь.“

„Почекайте, подружечки, на тôй гильцѣ,
Возьму хоре ластôвятко я на крыльцѣ!“

То не дрôбна ластôвочка зъ ластôвяткомъ,
Ой то мати вандрувала изъ дитяткомъ.

Перебрили бѣднй люде черезъ рѣчку;
Дала мати дитинонцѣ въ руку свѣчку.

Ой свѣчечка ледви горить, догаряе —
Плаче мати: дитяточко умирае.

На дубочку буйне листе зашумѣло;
Плаче мати: дитяточко скостенѣло.

Розступи ся сира земле пôдъ ногами,
Возьми мене зъ дитяточкомъ вразъ до ями!

V.

Ой вôдъ вѣтру дôбровонька застогнала;
Родинонька на вôдходѣ зарыдала.

„Ой нема въ насъ у коморѣ анѣ шматки!
Все забрали комісарѣ за податки!“

Обшукали бѣднй люде всѣ куточки,
Та забрали изъ собою двѣ сорочки.

Зайшла мати до пустои до коморы,
Та вынайшла шкôрку хлѣба для дѣтворы.

Обходили рôдну хату на всѣ боки:
Обôймивъ ихъ сиру душу жаль глибокій.

„Хатко-жь моя рôдненькая, не моя ты!
Буде въ тобѣ жидъ невѣра панувати.“

Выйшли они за ворота зъ дѣточками,
Оглянулись, залили ся слѣзоньками.

Выйшли они за высокй перелазы,
Вертали ся изъ дороги ще два разы.

Вернули ся, заглянули до хатины:
Стоить пуста, обôдрана — голй стѣны.

Выйшли они по за село ажь на ниву,
Та згадали свою долю нещасливу.

Припавъ батько до облогу и рыдае,
И себе й людей и свѣтъ весь проклинае.

„Або вернѣть молодую мою силу,
Або вернѣть батькôвскую рôлю милу!

„Возьмѣть решту мого поту изъ слезами,
Вернѣть поле загарбане лихварями!

„Рôле-жь моя, кровавице, не моя ты!
Тяжко-жь тебе, рôдна ниво, покидати!“

Взяли своей землѣ грудку у шматину,
Абы було що покласти въ домовину.

По тôмъ боцѣ оглянулись изъ пôдъ гаю:
„Будь здоровый, нещасливый рôдный краю!“

VI.

Куды-жь вы ся, сѣрй гуси збираете?
Дороженьки далекои не знаете.

„Однаково загибати у дорозѣ,
Або дома изъ голоду, на морозѣ.“

Ой чого вы, бѣднй люде, выходили?
Паньскй стрѣльцѣ всѣ дороги обступили.

„Нема въ свѣтѣ такихъ стрѣльцѣвъ и не буде,
Та щобы ихъ бояли ся бѣднй люде!“

Ой вернѣть ся, бѣднй люде, вôдъ границѣ:
Дôстанете за день жнива снôпъ пшеницѣ.

Ой вернѣть ся, бѣднй люде, въ свои села!
Безъ васъ панамъ годинонька не весела.

Ой вернѣть ся, бѣднй люде, въ свои хаты,
Нема кому панамъ зъ поля позбирати!

„Де-жь вы тодѣ, приятелѣ, пробували,
Якъ зъ голоду нашй дѣти умлѣвали?

„Ой якъ вы насъ принимали на зарôбки,
Не мали вы тодѣ серця анѣ дрôбки.

„Не знали мы поратунку нѣ потѣхи,
Якъ жиды насъ выганяли изъ пôдъ стрѣхи.

„Хоть холодно и голодно, болять ноги,
Не будемо вертати ся изъ дороги.

„Не дай Боже за то кары та надъ вами,
Що пустили насъ по свѣтѣ вы зъ торбами!

„Хоть будете каяти ся безъ облуды
Тодѣ для васъ поратунку вже не буде.

„Бодай же вы не зазнали та нѣколи,
Якъ то тяжко покидати рôдне поле!

„Бодай же вы не зазнали и на вѣки,
Якъ то тяжко йти свѣтами якъ калѣки!

„Бодай же вамъ не снило ся середъ ночи,
Якъ то гôрко вандрувати въ свѣтъ за очи!“

Зарѣчье 23. октября 1892.

ОЛЕКСА КОТОВИЦКІЙ.

НОВИНКИ.

Великій Ню Йоркъ.

Нема ничь дивного, що преса европейска, такъ дуже занимала ся выборами вôдбувшими ся сего мѣсяця въ великôмъ Ню Йорку, если зважить ся, що мѣсто тое е организацією бôльшою, люднѣйшою та и богатшою, якъ не одно удѣльне княжество.

Великій Ню Йоркъ е то получене мѣста Ню Йоркъ съ Броклиномъ, роздѣленымъ рѣкою East River и другихъ меншихъ мѣсцевостей, окруженыхъ мѣста Ню Йоркъ и Броклинъ въ одно велике мѣсто, котрого найвысшою головою е майоръ мѣста (бурмѣстръ). Получене тыхъ мѣстъ и прилученыхъ мѣсцевостей наступило сего року, за вспôльнымъ порозумѣнемъ ся.

Великій Ню Йоркъ есть собѣ малою державою, займаючою 300 квадратовыхъ миль, отже богато просторони, е то найбôльше мѣсто на свѣтѣ. Майоръ мѣста того на пôдставѣ широкои власти наданой ему статутами е щось мовь бы королемъ. Въ державѣ сей т. е. въ великôмъ Ню Йорку е парляментъ, о досить великôй власти. Въ радѣ школьной засѣдати буде 84 членовъ, а въ комісіи едукаційной 19. Великій Ню Йоркъ высылае 61 пословъ до леґіслятуры штейту Ню Йоркъ, т. е. близько половину всѣхъ пословъ, а заразомъ 20 сенаторовъ штейтовыхъ — загальне число сенаторовъ выносить 51. Мѣсто подѣлене е на 16 округôвъ т. е. дистриктôвъ конгресовыхъ, отже выберае больше конгресменовъ, якъ котрый другій штейтъ зъ выняткомъ New York, Pennsylvania, Ohio, и Illinois.

Великій Ню Йоркъ мае теперь тôлько майже мешканцѣвъ, що мали Сполучены Державы въ тôмъ часѣ, коли George Washington бувъ першій разъ выбраный за президента. Число мешканцѣвъ того мѣста, рôвнае ся числу людности разомъ взятои слѣдуючихъ 12 штейтôвъ: California, Deleware, Florida, Idaho, Montana, Nevada, Oregon, Utah, Washington, Wyoming, и обѣ Dakot-ы, съ додаткомъ дистрикту Columbia. Великій НюЙоркъ, мае майже тôлько мешканцѣвъ, що перелюднена Голяндія, о трету часть больше мешканцѣвъ що Норвеґія; два разы тôлько людности, що Куба; тôлько, що Chili, а бôльше якъ Швайцарія, Греція, Данія, або Венесуеля. Людность Великого Ню Йорка рôвнае ся полученои людности пôвтузѣна меншыхъ державъ въ середной полудневой Америцѣ; а е больша якъ людность котрого небудь поединчого штейту, зъ выняткомъ New York, Pennsylvanii, Ohio, и Illinois.

Богатство Великого Ню Йорку е такъ велике, що годѣ поняти тѣ числа, котрѣ его представляють, бо тяжко увѣрити числамъ. Реальность и маетокъ рухомый Ню Йорку, оцѣненый черезъ ассесорôвъ, выносить $2.800.000.000. (Два міліярды и вôсѣмсотъ міліоновъ доляровъ).

Оцѣненый маетокъ рухомый и нерухомый въ найбôльшихъ стейтахъ выносить: въ Massachusetts $2.154.000,000, Pennsylvania $2.660.000.000, Ohio $1.778.000.000, Illinois $810.000.000.

Въ Великôмъ Ню Йорку умирае що року 70.000, людей, що выносить 200 людей денно.

Великій Ню Йоркъ мае 1.000 миль колѣй уличныхъ (стрѣткаръ) а 155 миль колѣй надъ мѣсвовыхъ, elevator-ôвъ.

Хиньскій Соломонъ.

Передъ трема роками жила въ Нанкинѣ щасливо хиньска пара, але вскорѣ розлучили ихъ, бо чоловѣкъ мусѣвъ ити у войну противъ Японцѣвъ. Жѣнка чекала довго на свого чоловѣка, але коли ѣй стало за богато того вычѣкуваня рѣшила, що вôнъ вже померъ и выйшла замужь за иншого Хинця. Жіе собѣ молода пара щасливо, — се жь що ино медовй мѣсяцѣ — ажь наразъ являе ся першій чоловѣкъ здоровъ и жадае жѣнку для себе. На се не приставъ другій чоловѣкъ, бо они побрались цѣлкомъ пôсля закону. Справа прійшла передъ судъ. Судія рѣшивъ, що жѣнка мае якійсь часъ жити цѣлкомъ окремо вôдъ обохъ чоловѣкôвъ. За кôлька тыжднѣвъ приклликавъ обохъ чоловѣкôвъ и заявивъ имъ, що жѣнка вмерла, отже одень зъ нихъ мусить заплатити кошта похорону. Першій чоловѣкъ вôдрѣкъ ся вôдъ всего и не хотѣвъ о заплатѣ нѣчого знати; за те другій чоловѣкъ принявъ ся заплатати похоронні кошта. Тодѣ судія привѣвъ до него жѣнку и передавъ ему живу и здорову. Жѣнка дуже втѣшила ся своимъ другимъ чоловѣкомъ и разомъ они хвалили мудрôсть хиньского Соломона.

*

— Многй люде скаржать ся на безсоннôсть, т. е. на тое, що спати не можуть. Наслѣдкомъ того есть, що удають ся до рôжныхъ докторôвъ, купують дорогй лѣки, а все надаремно. А длячого? Длятого, що лѣкарѣ не знають причины тои хоробы. Они думають, що чоловѣкови щось въ жолудку або грудяхъ бракуе и тому не може спати. Тымъ часомъ чоловѣкъ той здоровый, а не спить длятого, бо журить ся тымъ, що стане ся по его смерти зъ женою и дѣтьми? Найлѣпшимъ средствомъ на таку безсоннôсть есть вписати ся до „Союза“. Лишь 50 цент. коштуе на мѣсяць.

Вѣсти робôтничй.

— Altovna, Pa. Всѣ попы того мѣста внесли подане до Пенсильванійскои желѣзнодорожнои компаніи, щобъ она не змушувала до працѣ въ недѣлю тыхъ робôтниковъ, котрыхъ совѣсть супротивляе ся тому.

— Hollidaysburg, Pa, Фѣрма A. P. Whitney & Co. розширила свои желѣзнй фабрики, въ котрыхъ достане роботу о 100 робôтниковъ больше.

— Pittsburg, Pa. Дня 6. т. м. вôдбулась ту конвенція, на котрой ухвалено злучити робôтниковъ, котрй занимають ся выробами цигаръ, тобісôвъ въ Пітсбургу, Аллеґені, и Uniontown въ одну унію робôтничу. Опôсля мають приступити до товарпства „American Federation of Labor.“

— Фабрики „Schoen Pressed Steel Co.“ въ Аллеґені заключила зъ Pittsburg, Bessener & Lake Erie компаніею контрактъ на зготовлене 1,000 сталевыхъ каръ. Въ виду того 1,000 робôтниковъ будуть мати затруднене ажь до 1. марця слѣдуючого року.

— Теперь въ Пітсбургу кождый Blast Furnace въ руху. Робить ся на переверты.

— Sharpsvile, Pa Въ фабрицѣ Spearman, Aliee Mabel & Claire застрайковали всѣ робôтники жадаючи пôдвысшеня платнѣ.

— Въ пецахъ фѣрмы Pierce Bros. направляе ся теперь, бо незадовго роспôчнуть робити по дволѣтнôмъ застою, 200 робôтниковъ достане тамъ роботу.

— Wilkes-Barre, Pa. Процесъ противъ шерифа Мартинъ и его помôчниковъ вôдложеный до януара слѣдуючого року зъ причины, що декотрй раненй находять ся еще въ шпиталю и не моглибъ явити ся за свѣдкôвъ при процесѣ, котрый мавъ роспочати ся вже 15. т. м.

— Toledo, O. 5 фабрыкъ сталевыхъ въ тôй околици злучили ся разомъ. Компанія та называесь „Shelly Tube Company.“ Теперь пресцѣнь часу монополѣвъ и всякихъ трустôвъ.

— Philadelphia, Pa. Властителѣ копальнь твердого вугля рѣшили ограничити его продукцію и для того минувшого тыждня замкнено майже кожду копальну въ повѣтѣ Schulkill. Якъ довго они будуть замкненй — не знати. Через зниженe продукціи думають они осягнути высшу цѣну за вугле.

— Bellaire, O. Фѣрма Wheeling Iron & Steel Co. зъ днемъ 15. т. м. пôдвысшила своимъ 2,000 робôтникамъ платню о 10 процентъ.

— New York, N. Y. Страйкъ кравцѣвъ тревае дальше. Въ рукодѣльняхъ, належачихъ до фѣрмы Friedmann Bros. застрайковало 1,500 робôтниковъ.

— Streator, Ill. Страйкъ майнерскій, котрый тягнесь ще вôдъ загального страйку вугляровъ мягкого вугля, рѣшено въ кôнци полагодити мировымъ судомъ. Думають, що на его рѣшене згодять ся и робôтники и властителѣ копалень.

— Chicago, Ill. Gree Glass Manufactoring Association, до котрои належить богато фабрикъ, занимаючи ся выробами зъ зеленого шкла, постановила замкнути всѣ свои рукодѣльнѣ зъ днемъ 15. мая 1898 р.

— Youngstown, O. Въ фабрицѣ Andrew Brothers Co. оповѣщено робôтникамъ, що зъ днемъ 1. децем. с. р. достануть пôдвысшену платню о 10 проц.

— Якъ звѣстно, великій майнерскій страйкъ на заходѣ Америки, котрый тревавъ два мѣсяцѣ и нанѣсъ шкоды на 40 милионôвъ дол., скôнчивъ ся за заплатою 65 цт. за тону пôдъ тымъ условіемъ, що зъ початкомъ р. 1898 мае назначитись нову платню. За пôвтора мѣсяця мають ся зôйти знову обѣ партіи, робôтники и властителѣ копалень, на вспôльну конференцію. Урядники уній робôтничихъ кажуть, що будуть жадати 75 цт. за тону а то для того таку высоку цѣну, щобъ на случай опору зô стороны компаністôвъ осягнути бодай 69 цт. за тону, то значить ту цѣну, якои жадали въ мѣсяци юлію. Компаністы знову порозумѣли ся зô собою и кажуть, що навѣть 65 цт. теперѣшнои платнѣ не будуть платити а лишь 62 цт. Можна прото припускати, що въ зимѣ настане ще завзятѣйша борба якъ се було лѣтомъ

— Передъ кôлькома роками ще робôтники американьскй вôддавали свои голосы при всякихъ выборахъ на републиканьского або демократичного кандидата, капиталисту. Теперь змудрѣли. При остатныхъ выборахъ въ декотрыхъ Державахъ робôтники поставили своихъ людей яко кандидатôвъ на розличнй уряды. Въ повѣтѣ Аллеґені, въ Пенсильваніи вôддали робôтники на своихъ кандидатôвъ 4553 голосôвъ. Стосунково до загального числа голосуючихъ есть то мале число, але зважившы, що се доперва другій разъ робôтництво ставить своихъ кандидатôвъ а бôльша часть робôтникôвъ есть незъорганизованыхъ, то и се треба уважати за значный поступъ. Русины робôтники, розумѣе ся горожане того краю, повиннй завсѣгды вôддавати свои голосы на кандидата робôтникôвъ а не пхати ся мѣжь републиканôвъ и демократôвъ т. е. панôвъ. — колись че пирôгъ, то не пирожи ся.

— New Kensington, Pa. Ту мае незадовго побудоватись нова шклярня „German Plate Glass Co.“, въ котрôй, 100 робôтникôвъ буде заниматись выробами зъ шкла.

Также въ новôй стальовни „Metcalf Steel Co“ мае въ невдовзѣ робити, 200 людей тамъ треба.

ОГОЛОШЕНѢ.

Пôсля ухвалы Рады церковнои зъ дня 3. новембра 1897 р. розписуе ся конкурсъ на мѣсце дякоучителя при гр. кат. рускôй церкви въ Shenandoah, Pa. Мѣсячна платня 35 долярôвъ и доходы. Вымагае ся вôдъ старающого ся о посаду, доброго голосу, знате уставу церковного, нотного спѣву, щобы управлявъ хоромъ и провадженя школы дѣтей рано и пополудни и щобы бувъ честного характеру. — Старающй ся о сю посаду, нехай зашлють свои поданя до дня 15. януара 1898 р. на адресу:

О. К. Лавришинъ
священникъ и предсѣдатель
рады церковнои
въ **Shenandoah, Pa.**

ИСТОРІЯ КОЖУХА.

Написавъ Иванъ Франко.

(Конець).

Коли се одного разу власне якъ цѣла родина сидѣла коло миски затирки, а кожухъ висѣвъ на жердцѣ, дверѣ отворили ся и ввôйшла въ хату пресвѣтла власть громадска: десятникъ и присяжный.

„Слава Исусу Христу!“ — сказали, входячи.

„На вѣки вѣковъ амѣнь“ — вôдповѣвъ господарь, вставаючи вôдъ стола.

„Часъ до обѣду“ — сказала господыня.

„Зъ Богомъ святымъ, най Богъ благословить“ — вôдповѣла власть громадска.

Хвилю панувала мовчанка въ хатѣ.

„Просимо сѣдати“ — сказавъ господарь. Власть сѣла на лаву.

„Що-жь васъ, панове, до насъ приводить?“ — пытае господарь.

„Та то мы, куме Иване, не самй вôдъ себе,“ — сказавъ, скробаючи ся въ голову присяжный. — То панъ начальникъ насъ приславъ“.

„Ой. а що-жь тамъ нового?“ — йойкнувъ господарь. — „Адже шарварокъ я вôдробивъ.“

„Не о шарварокъ тутъ ходитъ“, сказавъ десятникъ. „А отъ, хлопця до школы не посылаете. Панъ учитель на кару его подавъ. Маете римского заплатити.“

„Римского? Божо!“ — скрикнувъ Иванъ. — „Таже хлопець бувъ хорый!“

„А хто-жь то знавъ? Чому-сте про те учителеви не донесли?“

„А Боже милый! Чи-жь то чоловѣкови тото въ головѣ?“ — сказавъ Иванъ.

„Га, а мы такожь тому не виннй. Намъ наказано стягнути зъ васъ кару, римского.“

„Хоть мене на муки тутъ берѣть, хоть менѣ шинами печѣть пôдошвы, коли на моимъ цѣлôмъ обôйстю римскій готôвкою знайде ся!“

„Намъ нѣчого до того, кумцю любый“ — сказали присяжный и десятникъ. „Мы, куме, громадскй слуги: що намъ накажуть, робити мусимо. Нема грошей, намъ наказано брати що можемо. Ось кожухъ!“

„Куме, той кожухъ, то нашъ единый маетокъ!“ — крикнувъ господарь, якъ опареный. — „Безъ него нѣхто зъ насъ немае въ чôмъ выглянути на морозъ.“

Та даремнй були благаня. Вже кожухъ бувъ у рукахъ десятника, котрый оглянувши его, сказавъ киваючи головою:

„Ну, два три римскй вôнъ ще завше вартъ!“

„Не бôйте ся, куме,“ — сказавъ присяжный. „Кожухъ вашъ не пропаде. Занесемо его до Юдки, сегодня принесете римского — сегодня вамъ той кожухъ вермо.“

„Але-жь куме, бôйте ся Бога!“ — сказавъ Иванъ — „вôдки-жь вамъ возьму римского? Адже-жь безъ кожуха въ зимѣ заробити не можу!“

„Що намъ до того? Возьмѣть де хочете! Мы маемо острый наказъ.“

„Таже кожухъ мокрый,“ — сказала господиня, ламаючи руки. — „Кобы бодай жидъ его осушивъ, поки его де кине въ коморѣ.“

Та власть сихъ слôвъ уже не слухала. Десятникъ узявъ кожухъ пôдъ паху и не поздоровивши нѣкого, выйшовъ зъ хаты. Выйшовъ за нимъ и присяжный. Тй, що лишили ся въ хатѣ пôсля того, якъ вынесено кожухъ, дôзнали такого чутя, якъ коли бы вынесено трупа когось найдорожшого зъ родины. Хвилю сидѣли якъ остовпѣли. и тôлько пôсля того мовь на коменду обѣ женщины зарыдали въ голосъ, хлопець отеръ сльозы рукавомъ, а самъ господарь сидѣвъ понурый коло вôкна; окомъ слѣдивъ за властію, що нѣ вôдси нѣ вôдти впала якъ вѣхоръ и понесла власне тото, безъ чого цѣла родина якъ стôй стала въ двое бѣднѣйша и зовсѣмъ безпорадна.

III.

Минувъ тыждень вôдъ того дня. Иванъ якимсь чудомъ добувъ вôдкись римского, занѣсъ до вôйта и дôставъ дозвôлъ — узяти назадъ заграбленый кожухъ. Разомъ зъ десятникомъ пôшовъ до Юдки, радый, що прецѣнь знову дочекае ся кожуха въ хатѣ. Та радôсть его небавомъ минула. Коли Юдка вынѣсъ кожухъ зъ коморы, Иванъ уже зъ далека почувъ сопухъ гнилизны. Мокрый кожухъ, пролежавши тыждень у вогкôй коморѣ, ставъ зовсѣмъ непридатный до вжитку, зôгнивъ и въ пальцяхъ розлазивъ ся. — Йойкнувъ Иванъ и ажь за голову вхопивъ руками.

„А Богъ бы васъ побивъ!“ — сказавъ, обертаючи ся то до десятника, то до жида.

„Ни, а мене за що?“ — вôдповѣвъ Юдка, — „чи то я обовязаный сушити вашй кожухи?“

„А я такожь тому не виненъ,“ — повѣдавъ десятникъ: — „Казали менѣ грабити — я заграбивъ, а реша не до мене належить.“

„Але-жь бôйте ся Бога“ — лементувавъ Иванъ — „я римского заплативъ и втративъ кожухъ! Хто-жь менѣ мою кривду верне?“

Юдка и десятникъ тôлько плечима стиснули.

Учѣте ся, браты мои!
Думайте читайте,
И чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь!

Т. Шевченко.

Всюды нѣвечить ся правда,
Всюды пануе брехня,
Въ вашихъ лишь серцяхъ, о братя,
Най не повстане вона!

Ив. Франко.